

K záchrannému balíku jsem se již vyjádřil: „řeší“ symptomy a ne příčiny současné krize. Byl prosažen z politických zájmů, zachraňuje instituce, které selhaly, a napomáhá politické kritice posledních osmi let, a tudíž pomáhá novým levicovým silám k převzetí moci. Vede k „morálnímu hazardu“: nastavené dlaně již vidíme ze stavebnictví, automobilového průmyslu a řady dalších „a co já“ sektorů. Pravou příčinou jsou nekvalitní, nesplacitelné hypotéky: právě potřebné refinancování těchto hypoték balík TARP vůbec neřeší. Proto trh umělé injekce peněz ignoruje: existující aktiva může důvěryhodně ocenit jen trh, ne stát, kterému důvěřují socialisté a neinformovaní spolucestující. Léčba by však nemusela trvat dlouho. Jakmile stát přestane hromadit opatření v krátkém časovém sledu, takže nikdo není schopen vyhodnotit efektivnost jednotlivých kroků, pak se důvěra investorů i spotřebitelů vrátí. Vznikne průhledný volný trh, četné podniky zkrachují a mnohé domy přijdou do aukcí, reálná ekonomika převládne nad ekonomikou spekulativní a systém se dá opět do pohybu. Reálná ekonomika není ani

Česká „ostrovní“ ekonomika má celou řadu vlastních, specifických problémů, které se projevují a budou projevovat bez ohledu na současnou finanční krizi. Česká krize bude zcela jiného rázu. Česko nemá žádnou strategii rozvoje hospodářství a konkurenceschopnosti, centralizujeme „na pět níku“ a nechápeme klíčovou roli regionálního hospodářského rozvoje.

dnes v USA technicky v recesi, vše se odehrává ve sféře emocí, strachu a nedůvěry – jako v sázkové kanceláři anebo na koňských dostizích.

Jaké poučení bychom si měli vzít? Nebyla panika, kterou finanční krize přinesla, až příliš veliká?

Panika byla jistě až překvapivě neúměrná. Neštěstím byla současně probíhající historická prezidentská kampaň v USA. Politické zájmy přehlušily a zkreslily zájmy hospodářské. Vyvolávání paniky a strachu bylo v zájmu strany bojující o moc a uklidňování nervozity mělo být v zájmu strany moc opouštějící. Nakonec obě strany podlehly. Plně zde zklamal prezident George Bush a do jisté míry i John McCain, obzvláště když si ukvapeně „přivlastnili“ ten intervencionistický balík. Člověk by nikdy neměl dělat vážná rozhodnutí v panice či v opilosti (i z peněz). Panika je doprovodným jevem propukání spekulativních bublin, odjakživa. A jaké bychom

si měli vzít poučení? Měli bychom nové generace učít klidu a rozumnému pohledu, žítí v reálných možnostech, ne na dluh, ne hazardovat s penězi druhých lidí, věřit v reálnou, ne fiktivní ekonomiku spekulativních financí. Měli bychom se učít z chyb druhých, ne tvrdohlavě jen z chyb vlastních.

Snaha zabránit opakování podobných krizí zřejmě přinese zpřísnění regulace. Kde leží hranice mezi rozumnou mírou regulace a přeregulovaností?

Regulace finančních trhů je vždy nezbytná, tak jako regulace všech činností disponujících s penězi (nebo zdravím) druhých lidí. Lidské bytosti často jednají proti svým dlouhodobým zájmům. Neregulované a neprůhledné trhy nekvalitních hypoték, divoká sekuritizace a hlavně přenosy neznámých investičních rizik a jejich pojištění na špatně informované kupce jsou u kořenů globální eskalace finanční krize. Pojišťovací nástroje tzv. „credit default swaps“ lze přirovnat k prodávání pojištění proti ledovcům na palubě Titaniku. Je tedy třeba se vyhnout paleo-ekonomickým pohledům pod a přeregulovanosti – soustředit se

na regulaci správnou, na regulaci chránící investory a zákazníky, ne jen spekulanty. Hodnota, cena a riziko musejí být průhledné a pochopitelné. Otázkami správné míry regulace se málokdy zabývá, a když, tak jsou řešeny převálcovány politickými zájmy. Proto se stále kmitá z jednoho extrému do druhého podle střídání politických ideologií. Ideologie nám stále vládnou a degradují objektivní, racionální myšlení na pouhé přelévání strachu, obav a paniky. Ideologie do ekonomiky nepatří – ale říkejte to někomu!

Lze tedy očekávat nějaké změny v regulaci tzv. obchodů na krátko, hedgeových fondů nebo fondů privátního kapitálu, které jsou často označovány za hlavní viníky současné situace?

Už jsem uvedl, že tyto instituce viníky nejsou, ale jejich panikařské chování je symptomem nemoudrých a neinformovaných státních zásahů. Základním principem volného

trhu je, že daná transakce musí být výhodná a přijatelná pro obě strany. Je-li tento princip porušován politickými zásahy státu, umělou komplexitou a neprůhledností nástrojů anebo přímo klamem, lží či korupcí, pak je regulace nezbytná, tj. vždy nezbytná. Dobrým příkladem jsou regulační pravidla pro ochranu zákazníka prosazující kvalitu produktů a služeb. Bez této regulace bychom všichni například měli zkrácené životy ze škodlivých látek obsažených v potravinách. Finanční sektor podobně správné regulace nezná. Regulace nesmí ochromit podnikání, podnikatelského ducha a podnikatelské odměny: to by byla ta „přeregulovanost“. Ale zásadové odstranění nevázaných spekulací, her a hazardování s penězi druhých lidí nelze „přeregulovat“.

Změni podle vašeho názoru tato krize přístup k investování, nebo se, až všem otrně, vrátí do starých kolejí?

S odstupem času bude tato „velká krize“ pojímána jako krátká experimentační epizoda selhání inovačních nástrojů finančního inženýrství. Nové technologie bude třeba regulovat na základě přísně vymezených kritérií průhlednosti, zodpovědnosti a ochrany investora. Pokud bude stát podnikat a experimentovat s lidmi, nalévat do trhů levné peníze a garantovat ochranu nezodpovědných podnikavců, do budoucna vymyšleny nové a stále rafinovanější nástroje, nafukované spekulativní bubliny a mazaně okrádání zákazníci. Okrádán bude také stát (tedy daňoví poplatníci), který se tak rychle a neuváženě zamíchal do přirozeného chodu trhů, jako by zapomněl lekce z komunismu. Dnes se už objevují nové trikové nástroje, jak získat státní peníze a obejít pravidla jejich cíleného použití. Panika způsobila, že se miliardy státních peněz dostaly do bank, aniž by bylo ošetřeno, co s nimi banky mají dělat. Je logické, že když špatná banka (která měla zbankrotovat) použije státní peníze na akvizici dalších bank a institucí, rozšíří virus své neschopnosti dál do ekonomiky. Dostáváme se tak hodně daleko od deklarovaných záměrů „záchranného balíku“.

Agentura Bloomberg uvedla, že by Američané měli začít žít méně na dluh a víc spořit. Ale to může přinést snížení spotřeby v USA a následně zpomalení růstu americké i světové ekonomiky. Nebo se mýlím?

Nejde přece o snížení spotřeby, ale o snížení spotřeby na dluh. Nikdo, ani podnik, ani jedinec